



Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 14.Gf.40.181/2025/6.

A felperes:

felperes1

cím1

A felperes képviselője:

Dr. Ujvári László egyéni ügyvéd

cím2

Az alperes:

alperes1

cím3

Az alperes képviselője:

Szikora Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Szikora Gábor ügyvéd)

cím4

A per tárgya: kötbér

Az elsőfokú bíróság: Fővárosi Törvényszék

A fellebbezést benyújtó fél: alperes

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 31.G.41.817/2024/19-II.

Í t é l e t

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja azzal a pontosítással, hogy az alperes az államnak járó 1.500.000 (egymillió-ötszázezer) forint eljárási illetéket 60 (hatvan) napon belül köteles megfizetni az állami adó- és vámhatóság illetékbevételi számlája javára.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 1.389.045 (egymillió-háromszáznyolcvankilencezer-negyvenöt) forint + áfa ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget, valamint az államnak 60 (hatvan) napon belül az állami adó- és vámhatóság illetékbevételi számlája javára 2.500.000 (kétmillió-ötszázezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

I.

[1] A felperes keresetében kérte az alperest kötelezését 85.936.305 forint és annak 2022. november 29-étől járó törvényes késedelmi kamata megfizetésére meghiúsulási kötbér címén a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. tv. (Ptk.) 6:186. §-a alapján. Az igénye ténybeli alapjaként előadta, hogy a vállalkozási szerződésük az alperesi szerződésszegésre alapított felmondására tekintettel a teljesítést megelőzően megszűnt. Az alperes mennyiségileg és minőségileg is kifogásolható módon teljesített, valamint a póthatáridőt sem tartotta be; a szerződés teljesítését jogos ok nélkül megtagadta, amikor a munkavégzést beszüntette és levonult a munkavégzés helyszínéről; mindezek okán jogszerűen élt a Ptk.-ban és a vállalkozási szerződésben biztosított felmondási jogával, melyre tekintettel az alperest a nettó vállalkozói díj 20%-ának megfelelő kötbérfizetési kötelezettség terheli a szerződés V.3. pontja alapján. Utalt arra, hogy a kivitelezés a TIGÁZ nyilatkozata alapján – a gázvezeték nyomvonalának pontos meghatározása miatt 2021. június 25-én leállt, azonban 23 nap múlva 2021. július 19-én folytatódott, ugyanakkor az alperes a szerződés I.2. pontja és VIII.1. pontja szerint a teljes műszaki dokumentációt és a munkaterületet megismerte.

II.

[2] Az alperes kérte a kereset elutasítását. Rögzítette, hogy a Közbeszerzési Döntőbizottság (KDB) előtt folyamatban volt eljárásban maga a felperes érvelt a következőkkel: a munkaterület átadását követően a munkavégzést akadályozó körülmények (épület átpozicionálásának lehetősége, gázvezeték pontos nyomvonala feltárásának szükségessége) léptek fel, amelyek indokolttá tették a vállalkozási szerződés szerinti teljesítési határidő módosítását; nem rendelkezik azzal a szakértelemmel, amellyel előre láthatna volna, hogy a közbeszerzési eljárás megindításakor, vagy a vállalkozási szerződés megkötésekor, illetőleg a kivitelezés megkezdésekor indokolt lehet egy újabb talajmechanikai vizsgálat elvégzése, amely a kivitelezés elhúzását eredményezte; az alperesi társaság csak a munkaterület átadását követően jutott olyan helyzetbe, hogy talajfeltárással megvizsgálja a területet és ez alapján akadályközlést jelentsen a felperes felé. A munkálatok elhúzásának indokaként az alperes arra is hivatkozott, hogy a pandémia létszámgondokat okozott, amely

miatt a kivitelezési idő megnövekedett. Mindezekre tekintettel szerződést az előírt teljesítési határidőn belül – 2021. augusztus 17-ig – nem lehetett teljesíteni. A létszámgondok miatt megnövekedett kivitelezési idő pedig további olyan mértékű többletköltségeket eredményezett, amelyek a szerződés megkötésekor nem voltak ismertek és várhatóak, a szerződés megkötését követően tehát a teljesítés a megállapodott határidőben lehetetlenné vált. A KDB határozata szerint a közbeszerzési eljárás előkészítése a felperes feladata volt és nem alapozza meg az előre nem láthatóságot, ha a közbeszerzési eljárás nem kellő gondossággal lett előkészítve; ekként a teljesítés lehetetlenné válásáért – azaz a tévesen megállapított teljesítési határidőért – a felperes a felelős, melynek okán szerződésszegés hiányában a Ptk. 6:180. § (2) bekezdése alapján nem köteles kötbér fizetésére. Azzal is érvelt, hogy a szerződés a Ptk. 6:107. § (1) bekezdése alapján semmis, mivel a teljesítése az előírt határidőben nem volt lehetséges, ezért lehetetlen szolgáltatásra irányult. Arra is hivatkozott, hogy a felperes a póthatáridő leteltét megelőzően, 2022. november 29-én kelt levelében mondta fel a szerződést, ezért a felmondás jogszerűtlen.

III.

[3] Az elsőfokú bíróság ítéletében kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 85.936.305 forintot és annak 2022. november 29-étől a kifizetésig járó, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat 8%-kal növelt mértékével megegyező mértékű késedelmi kamatát, valamint 321.945 forint perköltséget; kötelezte továbbá az alperest, hogy „15 napon belül fizessen meg” az államnak 1.500.000 forint eljárási illetéket a „határozat jogerőre emelkedését követő 60 napon belül”.

III.1.

[4] Határozatának indokolásában a fellebbezés elbírálása szempontjából releváns tényként állapította meg, hogy a felperes által lefolytatott közbeszerzési eljárást követően a felperes mint megrendelő és az alperes mint vállalkozó között 2020. június 30-án vállalkozási szerződés jött létre. A szerződés tárgya a „bölcsőde építés, feltételes közbeszerzési eljárás” tárgyú közbeszerzési eljárás első részében meghatározott feladatok, építési tevékenység elvégzése volt a közbeszerzési eljárás ajánlattételi felhívásában, dokumentációjában, kiegészítő tájékoztatásaiban meghatározott és elfogadott műszaki leírásban meghatározott tartalommal; a teljesítés helyeként a cím5 hrsz-ú ingatlant jelölték meg, a vállalkozói díjat 429.681.526 forint + 27 % áfa összegben határozták meg. A szerződés IV.2-3. pontjában foglaltak alapján a vállalkozó a feladatokat legkésőbb a munkaterület átadását követő 8 hónapon belül köteles volt hiánytalanul elvégezni és legkésőbb a teljesítési határidő (és az egyes részszámlák szerinti készültségi fok) napját megelőző 5. napon köteles volt az elvégzett teljes munka alapján a készre jelentést a megrendelő részére megküldeni. A vállalkozó késedelembe esett, amennyiben a teljesítési határidőre a teljes szerződés szerinti tevékenységet nem végezte el hiánytalanul. A kivitelezés megkezdésének időpontjaként a munkaterület vállalkozó részére történő rendelkezésre bocsátásának időpontját határozták meg.

[5] Az V.2. és V.3. pontjok szerint a vállalkozó késedelmes teljesítése esetére a megrendelő késedelmi kötbérre vált jogosulttá, amelynek napi mértékét 4.296.815 forintban rögzítették azzal, hogy a 30 napot meghaladó késedelem esetén a megrendelő jogosult a

szerződés azonnali hatályú felmondására és meghiúsulási kötbér követelésére; a vállalkozó által a teljesítés jogos ok nélküli megtagadása (amely a teljesítés státuszától függően elállásra vagy azonnali hatályú felmondásra jogosítja a megrendelőt) és a vállalkozó felróható magatartása miatt bekövetkezett egyéb szerződésszegés esetén a megrendelő által jogszerűen gyakorolt elállás, felmondás (meghiúsulás) esetén a megrendelőt a nettó vállalkozói díj 20%-ának megfelelő összegű meghiúsulási kötbér illette meg.

[6] A munkaterületet a felperes 2020. december 17-én adta át, így a végső teljesítési határidő 2021. augusztus 17. napja volt. A felek a szerződést 2021. augusztus 16-án úgy módosították, hogy a teljesítési határidőt 2022. november 30-ában határozták meg. A KDB azonban – a Miniszterelnökség kezdeményezésére, a 2022. július 15-én indult eljárása eredményeként – a 2022. október 15-én véglegessé vált határozatában (a továbbiakban: KDB határozat) megállapította, hogy a módosítás a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény (Kbt.) 141.§ (4) bekezdés ca) pontjába ütközött.

[7] A felperes az alperes részére 2022. november 30-ig póthatáridőt tűzött, ugyanakkor az alperes a munkát a póthatáridőre sem jelentette készre, a teljes tevékenységet nem végezte el, az építési területről 2022 májusában levonult. A felperes a vállalkozási szerződést 2022. november 29-én azonnali hatállyal felmondta.

III.2.

[8] Az elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokolásában a Ptk. 6:107. § (1) bekezdésének, a 6:137. §-ának, 6:179. § (1) bekezdésének, a 6:180. §-ának, a 6:183. §-ának, a 6:186. § (1) bekezdésének és a 6:252. § (1) bekezdésének idézését követően rögzítette, hogy az alperesi védekezés szerint a munkaterület átadását követően a munkavégzést akadályozó körülmények léptek fel, mivel felmerült az épület átpozicionálásának lehetősége, a gázvezeték pontos nyomvonala feltárásának szükségessége; az alperes ellenkérelmében arra is hivatkozott, hogy a pandémia is létszámgondokat okozott, emiatt a kivitelezés ideje és költsége megnövekedett; állította egyrészt, hogy a szerződés lehetetlen szolgáltatásra irányult, mert a kivitelezési munka a szerződésben meghatározott határidőben nem volt elvégezhető; másrészt arra is hivatkozott, hogy mivel e körülményeket kellő gondosság mellett egyik fél sem láthatta előre a szerződéskötéskor, a szerződés a megkötését követően lehetlenné vált. Tényállításait azonban nem részletezte, és nem fejtette ki részletesen, hogy a két jogalapi hivatkozása közül, melyik körülmény (vagy körülmények), melyik anyagi jogi kifogását alapozzák meg. Az alperes a perfelvételi tárgyaláson nem jelent meg, így saját magát zárta el attól, hogy a perfelvételi nyilatkozatait – a bíróság anyagi pervezetése mellett – pontosítani tudja. A perfelvételi tárgyalás elhalasztásának nem volt indoka, ezért a rendelkezésre álló nyilatkozatok figyelembevételével bírálta el a keresetet.

[9] Elsődlegesen azt vizsgálta, hogy az alperes által megjelölt tényekre figyelemmel a szerződés lehetetlen szolgáltatásra irányult-e. Ennek körében kifejtette, hogy az akkor állapítható meg, ha a szerződésben megjelölt szolgáltatás a meghatározott teljesítési határidőben bizonyosan nem véghezvihető; ehhez képest szubjektív lehetetlenség esetén a teljesítés nem mindenki, hanem csupán a kötelezett számára nem lehetséges; utóbbi esetben a

lehetetlenség csak akkor állapítható meg, ha a kötelezett a teljesítés során nem volt jogosult közreműködőt igénybe venni. Az alperes által hivatkozott műszaki körülmények ugyanakkor nem tették a szerződés teljesítését eleve lehetetlenné, csak az eredetileg tervezett ráfordítása mellett nem volt betartható a kikötött teljesítési határidő. Ez önmagában legfeljebb a szubjektív lehetetlenség megállapítását tenné lehetővé, ami azonban nem eredményezhet semmisséget. Az alperes egyébiránt a műszaki körülményeket nem részletezte és fennállásukat nem is bizonyította. A KDB határozat megállapításai nem alapoznak meg a szerződés teljesítésével kapcsolatos polgári jogi következtetéseket, mivel a közigazgatási jellegű eljárásban más jogalapon, eltérő körülményeket vizsgáltak; értelemszerűen nem vizsgálhatták, hogy az alperes további erőforrások bevonásával képessé válhatott volna-e a teljesítésre, vagy az eredetileg meghatározott határidő műszakilag eleve lehetetlen volt-e. Utóbbiról csak szakértői vélemény útján lett volna megalapozottan dönteni.

[10] Az ellenkérelemben megjelölt további akadályok – a pandémia miatti létszámproblémák, illetőleg költségnövekmény – szintén alkalmatlanok a lehetetlenség alátámasztására. Azok az alperes szerint is időközben merültek fel, tehát nem teheték a szolgáltatást a szerződés megkötése időpontjában lehetetlenné. Ezt meghaladóan fogalmilag csak szubjektív – tehát az többlet erőforrás felhasználása mellett elhárítható – akadálynak tekinthetők. Mindezek alapján az alperes alaptalanul hivatkozott a szerződés semmisségére.

[11] A teljesítés lehetetlenné válása azt a szerződésszegési esetet nevesíti, amikor a teljesítés a szerződéskötés után beállott körülmények miatt – jogi, fizikai, vagy gazdasági okból – megghiúsul; a szerződésben vállalt kötelezettség határidőre történő teljesítésének az elmaradása nem a teljesítés megghiúsulását, hanem a vállalkozó kötelezeti késedelmét és késedelmi kötbér fizetési kötelezettségét alapozhatja meg, amennyiben a szerződésszerű teljesítésnek sem jogi, sem fizikai akadálya nincs, és a kötelezett a szerződésben vállalt kötelezettsége megvalósítása érdekében intézkedéseket is tesz. (BH2017. 153.)

[12] Az adott esetben az alperes a kivitelezést megkezdte és nem jelölte meg – így értelemszerűen nem is bizonyította – annak pontos okát sem, hogy a teljesítését bármi lehetetlenné tette volna. E körben is irányadó, hogy a KDB előtt folyamatban volt eljárás a műszaki okból való lehetetlenülés igazolására sem elegendő, mivel annak bizonyítása ugyancsak szakkérdésnek minősül.

[13] A pandémiára való alperesi hivatkozás körében rögzítette, hogy a bírói gyakorlat a szerződés lehetetlenüléséhez vezető okok között értékelhetőnek tartja a vis maior helyzetet. Ennek megállapítására sor kerülhet járvány és az azzal összefüggő állami korlátozó intézkedések esetén, azonban nem alkalmazható akkor, ha bizonyítható, hogy megnövekedett termelési költségek mellett ugyan, de a kötelezett változatlanul képes lett volna a teljesítésre (Kúria Pfv.21.049/2022/5. és Pfv.20.470/2020/4.). Jelen esetben azonban az alperes csak közelebbről meg nem nevezett munkaerő-problémákra és költségnövekedésre hivatkozott, ami pedig általában csak az ún. belső (tehát a kötelezett által elhárítható) vis maior megállapítására lehet – illetve bizonyítása esetén lehetett volna – alkalmas. Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a teljesítés lehetetlenülése a szerződéses szolgáltatás végleges nem

teljesíthetőségét feltételezi (a késedelemmel szemben, ami az időleges nem teljesítés esetkörébe sorolható); a véglegesség mellett jelentősége van továbbá a szerződéses szolgáltatások teljes körű lehetetlenné válásának is (Kúria Pfv.21.049/2022/5.) E két feltétel pedig szintén nem következett az alperes hivatkozásaiból.

[14] A kifejtettre figyelemmel az alperes a teljesítést jogos ok nélkül tagadta meg, amikor a munkavégzést abbahagyva levonult a munkaterületről. Ez alapot adott arra, hogy a felperes – a Ptk. 6:154. §-a alapján – felmondja a szerződést. A póthatáridő letelte előtt egy nappal kelt felmondás nem „érvénytelen”, mivel már jóval korábban levonult az alperes a munkaterületről, így nyilvánvaló volt, hogy a póthatáridő eredménytelenül fog eltelni. Másrészt a felmondás a címzett általi kézhezvétel időpontjában hatályosul, aminek a jelen esetben – a küldemény átvételének hiányában – 2022. december 5-ét kell tekinteni, amikor a póthatáridő már eredménytelenül eltelt.

IV.

[15] Az ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, melyben elsődlegesen kérte annak megváltoztatását és a kereset elutasítását, másodlagosan a hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.

[16] Érvelése szerint az elsőfokú bíróság a szerződés érvényességének tárgyában indokolatlanul mellőzte a KDB döntésének azon megállapítását, hogy a teljesítési határidő módosítása a felperes érdekkörébe tartozó hibás közbeszerzési előkészítés okán vált szükségessé. A határozat és a műszaki vezető elsőfokú eljárásban csatolt nyilatkozata – miszerint a pandémia okozta létszámihiány is hozzájárult a munkálatok elhúzódásához – alátámasztják, hogy a kivitelezés az eredeti határidőben nem volt teljesíthető. Mindezeket figyelmen kívül hagyva az elsőfokú bíróság arra hivatkozott, hogy más jogalapon és eltérő körülmények között zajlott a KDB előtti eljárás, ugyanakkor nem vonta le a Ptk. 6:180 § (2) bekezdése szerinti releváns következményeket: aki felelős a lehetetlenné válásért, az nem követelheti a kötbért. Amennyiben a szerződés módosításának okait a felperesnek kellő gondosság mellett előre kellett látnia, abból az is következik, hogy a szerződés teljesítése az eredeti határidőben nem volt teljesíthető, az lehetetlen szolgáltatásra irányult, ezért a Ptk. 6:107. § (1) bekezdése alapján semmis. Érvénytelen szerződésre pedig nem lehet jogosultságot alapítani.

[17] Téves az ítélet lehetetlenüléssel kapcsolatban kifejtett álláspontja is. Az alperes állítása szerint egyértelműen hivatkozott a teljesítés lehetetlenné válására, a felperes érdekkörében fellépett hibás tervezésre és a pandémia következtében felmerülő létszámgondokra, amelyek együttesen akadályozták a teljesítést. Az elsőfokú bíróság ennek ellenére a lehetetlenség fogalmát kizárólag objektív és végleges akadályhoz kötötte, miközben a szubjektív lehetetlenülés a Ptk. 6:180 § (2) bekezdése szerint is releváns lehetett volna, főként, ha a hibás határidőt maga a felperes állapította meg.

[18] Helytelen az az ítéleti okfejtés is, hogy a teljesítést jogos ok nélkül tagadta meg, továbbá téves az a következtetés, hogy a póthatáridő letelte előtt egy nappal kelt felmondás nem érvénytelen. A szerződés teljesítését ugyanis nem tagadta meg, hanem a rajta kívül álló okokból kifolyólag az akadályoztatására és a lehetetlenné válásra hivatkozott (KDB határozat és műszaki ellenőri nyilatkozat). A bíróság szubjektív előrelátása alapján („nyilvánvaló volt, hogy a póthatáridő eredménytelenül fog eltelni”) állapította meg a felmondás jogszerűségét, amely ellentétes a Ptk. 6:154. § (2) bekezdés b) pontjával, hiszen az időbeliség objektív mérce. A póthatáridő lejártá előtt kelt felmondás jogellenes, mely szintén alaptalanná teszi a felperesi igényt.

[19] A felmondás oka a KDB döntése volt, amely semmisnek minősítette a felek szerződésmódosítását, így (a felmondás időpontjában egyébként még le sem járt póthatáridő előtt) a felperes a 2021. augusztus 17. napi (eredeti, a felek által módosított) teljesítési véghatáridő „elmulasztása” miatt mondta fel a szerződést. Ez az időpont azonban 2022. november 29-én egy lehetetlen időpont volt, azt semmilyen módon nem teljesíthette, így kizárt volt, hogy a szerződés teljesüljön. Az pedig egyértelmű a KDB határozatából, hogy az eredeti teljesítési határidő tarthatatlansága nem a felperes érdekkörébe esett. A szerződés V.3. pontja szerint kötbér fizetésére csak a teljesítés jogos ok nélküli megtagadása, illetve felróható szerződésszegés esetén köteles, ez azonban a kifejtettek okán kizárt volt 2022. november 29-én. Ezt meghaladóan a Ptk. 6:186 § (1) bekezdése szerint kötbér csak felróható szerződésszegés esetén követelhető, illető azonban a felperes nem bizonyított. Utalt arra is, hogy nem véletlenül „vonult le” az építkezésről, hanem éppen a KDB határozatában rögzített, a munkavégzést akadályozó (a KDB szerint is a felperesnek felróható) körülmények miatt.

[20] Az elsőfokú ítélet indokolásában kifejtettek szerint az anyagi pervezetés nem vitatott szükségszerűsége „nem adott alapot a perfelvételi tárgyalás elhalasztására, így a bíróságnak a peres felek rendelkezésre álló nyilatkozatai figyelembevételével kellett a keresetet érdemben elbírálnia”, ezen okfejtés azonban „álságos”, hiszen a bíróságnak – amennyiben észlelte az anyagi pervezetés indokoltságát –, még a per írásbeli előkészítő szakaszában, de legkésőbb a perfelvételi tárgyalásra történő idézésben lett volna lehetősége a szükséges anyagi pervezetés megadására, amelynek eleget tehetett volna. Azzal, hogy ezt elmulasztotta, lényeges eljárási szabályt [Pp. 237. § (1)-(2) bekezdése] sértett, amelynek következtében helye van a Pp. 381. §-a alkalmazásának. Az ítélet [39] bekezdésében az elsőfokú bíróság külön is kiemelte, hogy az alperesi védekezés alátámasztására szakértő bevonása lett volna indokolt, amihez képest e körben sem intézett semmilyen felhívást, ami a per eldöntésére szintén nyilvánvalóan kihatott.

V.

[21] A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult lényegében annak helyes jogi és ténybeli indokai alapján. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes által hivatkozott műszaki körülmények nem tették a szerződés teljesítését eleve lehetetlenné, valamint a szubjektív lehetetlenség – amely egyebekben nem nyert igazolást – a szerződés érvénytelenségét nem eredményezheti. Rámutatott, hogy az alperes már a KDB előtti eljárás 2022. július 15-i megindulását jóval megelőzően levonult a munkaterületről, amit az építési napló igazol; ezt követően semmilyen

megkeresésre nem reagált. Ezen eljárása nyilvánvalóan szerződésellenes, a teljesítés érdekében nem úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható. A fellebbezés hivatkozásával szemben a KDB nem tett olyan megállapítást, amely szerint a kivitelezés az eredeti határidőben nem lett volna teljesíthető; az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy lehetetlenülés sem következett be. Azt is helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a szerződés teljesítése az alperes által hivatkozott okokból nem vált műszakilag lehetetlenné. A járvány folytán hozott korlátozó intézkedések és az ennek folytán kialakuló esetleges beszerzési nehézségek a szerződés megkötésének időpontjában már láthatóak voltak az alperes számára is, ekként a szerződés megkötésének időpontjában számolnia kellett azzal, hogy a covid-19 járvány következtében teljesítési nehézségei merülhetnek fel. Az elsőfokú bíróság a fellebbezésben írtakkal szemben nem sértett meg az anyagi pervezetés szabályait sem, de az anyagi pervezetés hibája önmagában nem is eredményezhet hatályon kívül helyezést.

VI.

[22] Az ítéletnek jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt, ezért azt az ítéltábla teljes terjedelmében vizsgálta.

VII.

[23] A fellebbezés nem alapos.

VIII.

[24] Az elsőfokú bíróság a tényállást a fellebbezés elbírálása szempontjából releváns körben helyesen állapította meg, az ítéltábla az érdemi döntésével egyetért, annak jogi indokolását az alábbiak szerint részben osztja.

VIII.1.

[25] Az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból, hogy az alperesi állítások alapján elsődlegesen a szerződés érvényességét, másodlagosan a lehetetlenülést kellett vizsgálni.

VIII.1.1.

[26] Lényegében azért találta alaptalannak a lehetetlen szolgáltatással kapcsolatos védekezést, mert az alperes által hivatkozott műszaki körülmények nem tették a szerződés teljesítését eleve lehetetlenné, csak az eredetileg tervezett ráfordítás mellett nem volt betartható a kikötött teljesítési határidő; az alperes a műszaki körülményeket nem is részletezte és fennállásukat sem bizonyította; a KDB határozatból nem lehet levonni a szerződés teljesítésével kapcsolatos polgári jogi következtetéseket, a KDB előtti eljárásban nem vizsgálhatták, hogy az alperes további erőforrások bevonásával képessé válhatott volna-e a teljesítésre, vagy az eredetileg meghatározott határidő műszakilag eleve lehetetlen volt-e; utóbbiról csak szakértői vélemény útján lett volna megalapozottan dönteni.

[27] A fentiekkel szemben az alperes a fellebbezésében azzal érvelt, hogy a KDB a határozatában megállapította, hogy a teljesítési határidő módosítása a felperes érdekkörébe tartozó hibás közbeszerzési előkészítés okán vált szükségessé; a KDB határozat és a műszaki vezető elsőfokú eljárásban csatolt nyilatkozata alátámasztja, hogy a kivitelezés az eredeti határidőben nem volt teljesíthető. Kifogásolta továbbá, hogy az elsőfokú bíróság nem tájékoztatta a szakértő bevonásának szükségességéről, holott az ítélet indokolása szerint azon állítása alátámasztására, hogy az eredetileg meghatározott határidő műszakilag eleve lehetetlen volt-e, szakértő bevonása lett volna indokolt.

VIII.1.2.

[28] Az ítéltábla annyiban osztotta az alperes érvelését, hogy amennyiben a védekezése azon az állításon alapul, hogy a szerződésben eredetileg meghatározott határidő műszakilag eleve lehetetlen volt, akkor ezen tény megállapításához, megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, ezért felmerülhet szakértő alkalmazásának szükségessége a Pp. 300. § (1) bekezdése alapján. Nem hagyható e körben figyelmen kívül, hogy a szakértő a felek által állított tényeket támaszthatja alá a szakvéleményével és a felek által rendelkezésre bocsátott adatok alapján az általuk feltett kérdésekre kell, hogy válaszoljon.

[29] Az alperes azonban az elsőfokú eljárásban és a fellebbezésében sem tett a lehetetlen szolgáltatással kapcsolatos védekezése körében olyan releváns tényállítást, aminek megítéléséhez különleges szakértelem szükséges. Nyilatkozatai mindösszesen arra terjedtek ki a KDB határozatában foglaltakra hivatkozással, hogy a munkaterület átadását követően a munkavégzést akadályozó körülmények léptek fel, mivel felmerült az épület átpozicionálásának lehetősége és a gázvezeték pontos nyomvonala feltárásának szükségessége (11. ssz.-ú ellenkérelem 3. oldal második bekezdés.). Egyrészt tehát nem állította, hogy szükséges volt az épület átpozicionálása, ezért e körben a szakértői bizonyítás szükségessége fel sem merülhetett, továbbá éppen az általa hivatkozott KDB határozat szerint az átpozicionálásra nem is került sor (KDB határozat 71. pont).

[30] A gázvezeték nyomvonalának feltárása miatt a kivitelezés a felperes által sem vitatottan 23 napra leállításra került, ugyanakkor azt az alperes sem állította, hogy kifejezetten ezen körülmény okán eleve lehetetlen szolgáltatásra irányult volna a szerződés, melyből következően e körben sem merülhetett fel a szakértői bizonyítás szükségessége; egyébiránt a fellebbezésében az elsőfokú ítélet azon megállapítását sem vitatta, hogy csak az eredetileg tervezett ráfordítása mellett nem volt betartható a kikötött teljesítési határidő. Ezt meghaladóan a szerződés I.2. pontja szerint a munkaterületet megismerte, azt a feladat meghatározásához szükséges mértékben és elvárható gondossággal tanulmányozta, míg a X.1. pont szerint vállalta, hogy a munkálatokat a kivitelezéshez kapcsolódó terveknek megfelelően el tudja végezni. Arra utaló adat azonban nem merült fel, hogy a kivitelezéshez kapcsolódó tervek ne lettek volna megfelelők, ilyenre az alperes sem hivatkozott, melyből következően a gázvezeték nyomvonalának feltárásának szükségességéből sem vonható le alappal olyan következtetés, hogy a felek közötti szerződés eleve lehetetlen szolgáltatásra irányult, ezáltal a Ptk. 6:107. § (1) bekezdése alapján semmis.

[31] A fentiek alapján helytállóan jutott arra a következtetésre az elsőfokú bíróság, hogy az alperesnek a lehetetlen szolgáltatással összefüggésben tett fenti hivatkozásai – miszerint felmerült az épület átpozicionálásának lehetősége és a gázvezeték pontos nyomvonala feltárásának szükségessége – nem vezethettek eredményre.

VIII.1.3.

[32] Egyetértett az ítéltábla azzal is, hogy az ellenkérelemben megjelölt és a fellebbezésben is hivatkozott további akadályok – a pandémia miatti létszámproblémák, illetőleg költségnövekmény – szintén alkalmatlanok annak alátámasztására, hogy a szerződés lehetetlen szolgáltatásra irányult, melynek körében csak utal az elsőfokú ítélet helyes indokaira.

VIII.2.

[33] A lehetetlenülés körében a másodfokú eljárásban abból kellett kiindulni, hogy a felperes az elsőfokú tárgyaláson tett nyilatkozata szerint akként tartotta fenn a keresetét, hogy „a felmondás alapjául az alperes szerződést jogos ok nélkül megtagadó magatartására kíván hivatkozni. Ez abban nyilvánult meg, hogy az alperes a munkavégzést beszüntette és levonult a munkavégzés helyszínéről. Erre figyelemmel mondta fel a felperes a felek szerződését és ebből következett a kötbérigénye is, amit a perben érvényesít. Az általunk megjelölt további szerződésszegésekre közvetlenül nem kívánunk a kereset alapjaként hivatkozni.” (19. sz.-ú jkv. 2. oldal)

[34] Az elsőfokú bíróság a fentieknek megfelelően arra alapította a döntését, hogy a teljesítést az alperes jogos ok nélkül tagadta meg; határozatának tényállásában rögzítette, hogy az építési területről 2022 májusában levonult.

VIII.2.1.

[35] A Ptk. 6:183. §-a alapján a teljesítés megtagadása feltételezi, hogy a szerződésszegő fél egyértelműen és félreérthetetlenül kifejezze azt a szándékát, hogy teljesíteni sem a teljesítési időben, sem később, vagyis egyáltalán nem kíván. Ilyen esetben nyílik meg a választási lehetőség a másik fél számára, hogy megkísérelje bírósági kényszereszközökkel a teljesítést természetben kikényszeríteni, vagy pedig, ha erre nem lát esélyt vagy nem látja értelmét, a teljesítés meghíúsulásának következményeit válassza (Kúria Pfv.V.20.950/2021/5.).

[36] Az alperes nem vitatta, hogy a munkaterületről levonult, nem állította azt sem, hogy a levonulás nem volt végleges és a vállalkozási szerződést teljesíteni kívánta, erre utaló körülményt sem jelölt meg. Ebből következően csak azt lehetett vizsgálni a másodfokú eljárásban, hogy az általa megjelölt okok folytán megállapítható-e, hogy a szerződés

teljesítése a szerződéskötés után beállott körülmények miatt meghiúsult, ebben az esetben ugyanis értelemszerűen kizárt a teljesítés jogos ok nélküli megtagadása.

[37] A fellebbezésben az alperes azt állította, hogy a teljesítést nem tagadta meg, „hanem rajta kívül álló okokból kifolyólag az akadályoztatására és a lehetetlenné válásra hivatkozott”. Utalt a KDB határozatra és műszaki ellenőri nyilatkozatra (fellebbezés 4. oldal harmadik bek.)

[38] A Ptk. 6:179. § (1) bekezdése értelmében a teljesítés lehetetlenné válása azt a szerződésszegési esetet nevesíti, amikor a szerződés teljesítése a szerződéskötés után beállott körülmények miatt meghiúsul.

[39] A fellebbezésnek a KDB határozatra és a műszaki ellenőri nyilatkozatra való utalása alapján az alperes lényegében – a Ptk. Ptk. 6:107. § (1) bekezdése alapján előterjesztett érvénytelenségi kifogásához hasonlóan – változatlanul arra hivatkozott, hogy a munkaterület átadását követően előre nem látható akadályok (épület átpozicionálása, gázvezeték pontos nyomvonalának feltárása) merültek fel, a fellebbezésében ugyanis a KDB ezen megállapítását idézte ebben a körben; ezt meghaladóan a műszaki ellenőr nyilatkozatából kiemelte azt, hogy a pandémia miatt létszámhiány alakult ki nála.

[40] Ezen körülmények azonban nem teszik lehetővé annak megállapítását, hogy 2022 májusában az építési területről való levonulással jogos ok miatt tagadta meg a teljesítést. A hivatkozott körülmények ugyanis már 2021. augusztus 16-án, a szerződés módosításának napján, az építési naplóból is megállapíthatóan ismertek voltak a felek számára. A szerződésmódosítás ugyan érvénytelen volt, azt viszont igazolja, hogy a megkötésének időpontjában a felek a körülmények ismeretében 2022. november 30-i teljesítési határidő mellett a teljesítést lehetségesnek tartották. Az alperesnek a teljesítés lehetetlenülésére vonatkozó érvelése ezért csak akkor lenne megalapozott, ha a 2021. augusztus 16-át követő időszak tekintetében állított volna olyan körülményt, aminek az eredményeként az lenne megállapítható, hogy a teljesítés lehetetlenné vált, ezért nem állapítható meg a jogos ok nélkül való megtagadása. Ilyen okot, körülményt azonban nem jelölt meg.

[41] A felülbírálati jogkör korlátai között, más alperesi érvelés hiányában az ítéltábla egyetért tehát az elsőfokú bíróság azon következtetésével, hogy az alperes jogos ok nélkül tagadta meg a teljesítést.

VIII.2.2.

[42] A Ptk. 6:183. §-a szerint, ha valamelyik fél a teljesítést jogos ok nélkül megtagadja, a másik fél választása szerint a késedelem vagy a szolgáltatás lehetetlenné válásának jogkövetkezményeit kell alkalmazni. Az elsőfokú bíróság helyesen rögzítette, hogy a

felmondással a felperes a kötelezett késedelmének jogkövetkezményét választotta, mert a Ptk. 6:154. § (1) bekezdése alapján, ha a kötelezett késedelembe esik, a jogosult követelheti a teljesítést, vagy ha a késedelem következtében a szerződés teljesítéséhez fűződő érdeke megszűnt, elállhat a szerződéstől. A (2) bekezdés szerint a jogosult elállásához nincs szükség a teljesítéshez fűződő érdek megszűnésének bizonyítására, ha a) a szerződést a felek megállapodása szerint vagy a szolgáltatás felismerhető rendeltetésénél fogva a meghatározott teljesítési időben – és nem máskor – kellett volna teljesíteni; vagy b) a jogosult az utólagos teljesítésre megfelelő póthatáridőt tűzött, és a póthatáridő eredménytelenül telt el.

[43] Amennyiben azonban a teljesítés jogos ok nélkül való megtagadása miatt kerül sor a felmondásra, akkor az érdekmúlás bizonyítása vagy póthatáridő tűzése a felmondás jogszerűségéhez nem szükséges. A teljesítés jogos ok nélküli megtagadása ugyanis a Ptk. 6:183. §-a alapján a fentiekben már kifejtettek szerint csak akkor állapítható meg, ha a szerződésszegő fél egyértelműen és félreérthetetlenül kifejezte azt a szándékát, hogy teljesíteni sem a teljesítési időben, sem később, vagyis egyáltalán nem kíván. Ilyenkor fel sem merülhet annak szükségessége, hogy a jogosult bizonyítsa a teljesítéshez fűződő érdekének megszűnését, vagy póthatáridőt biztosítson a teljesítésre, ezek a rendelkezések csak késedelem esetén értelmezhetők.

[44] A fentiekből következően nem lehet megalapozott az az érvelése az alperesnek, hogy a póthatáridő előtti felmondás nem volt jogszerű.

VIII.3.

[45] A teljesítés jogos ok nélküli magtagadása és a felperesi felmondás következtében az alperes megghiúsulási kötbérfizetési kötelezettsége beállt a szerződés V.3. pontja és a Ptk. 6:186. §-a alapján.

[46] Tévesen érvelt a fellebbezésében az alperes azzal is, hogy a Ptk. 6:186 § (1) bekezdése szerint kötbér csak felróható szerződésszegés esetén követelhető. A Ptk. 6:142. §-a szerint ugyanis – a korábbi felróhatósági alapú felelősségi szabállyal szemben – a kötelezett csak akkor mentesülhet a kötbérfelelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést az ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje, vagy a kárt elhárítsa {Kúria Pfv.21.106/2019/7. számú ítélet [69] bek.}. Az adott esetben az alperes szerződésszegést a teljesítés jogos ok nélküli megtagadásával követte el, amellyel összefüggésben a kimentés Ptk. 6:142. §-a szerint megkövetelt három konjunktív feltételének fennálltát – a korábban kifejtettekre figyelemmel – nem bizonyította.

VIII.4.

[47] A másodlagos jogorvoslati kérelem kapcsán az anyagi pervezetés hiányával összefüggő fellebbezési érveléssel kapcsolatban rögzíti az ítéltábla, hogy a Pp. 384. § (1) bekezdése értelmében az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére önmagában

nem szolgálhat alapul, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság anyagi pervezetésével nem ért egyet; kizárólag ezen okból a felek sem kérhetik az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését.

[48] A fentieken túl az adott esetben nem volt is szükség a fellebbezésben hiányolt anyagi pervezetésre, mivel az alperes keresettel szembeni ellenkérelme értelmezhető volt, és az elsőfokú bíróság is az ellenkérelemben kifejtettek figyelembevételével, az alperesi hivatkozások alaptalanságával indokolta meg a határozatát; a döntése tehát nem azon alapult, hogy az alperes valamelyik perfelvételi nyilatkozata nem volt kellően részletezett vagy ellentmondásos lett volna.

[49] A lehetetlen szolgáltatás vonatkozásában és a teljesítés megghiúsulása körében pedig az alperes konkrét tényállításai a korábban kifejtettek szerint nem voltak megalapozottak, ezért nem volt szükség szakértő kirendelésére, melyből következően e tekintetben is tévesen hivatkozott az alperes a jogorvoslati kérelmében az anyagi pervezetés hiányosságára.

[50] Az alperes egyéb eljárásjogi szabálysértésre nem hivatkozott és az ítéltábla sem észlelt olyan eljárási hibát, amit hivatalból figyelembe kellett volna venni.

IX.

[51] A kifejtettekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján – a rendelkező részben írt pontosítással – helybenhagyta.

X.

[52] A fellebbezés nem vezetett eredményre, ezért az alperes a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján köteles megfizetni a felperes részére a másodfokú eljárásban felmerült ügyvédi munkadíjból álló perköltséget, melynek mértékét az ítéltábla a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi és kamarai jogtanácsosi költségről szóló 17/2024. (XII. 9.) IM rendelet 3. § (1) bekezdése alapján – a költségjegyzékben megjelölt összeggel egyező mértékben – állapította meg.

[53] Az alperes köteles továbbá megfizetni a részleges költségfeljegyzési joga folytán előzetesen le nem rótt 2.500.000 forint fellebbezési illetéket a Pp. 102. § (1) bekezdése alapján. Az illetéknek az állami adó- és vámhatóság 10032000-01070044-09060018 számú illetékbevételei számlája javára történő megfizetése során az illetékfizetési kötelezettséget tartalmazó jogerős bírósági határozatot hozó bíróság megnevezését, a bírósági ügyszámot, valamint a fizetésre kötelezett adóazonosító számát közleményként fel kell tüntetni.

Dr. Sándor Ottó s. k.
a tanács elnöke

Dr. Vasady Loránt Zsolt s. k.
bíró

Dr. Balsai Csaba Zoltán s. k.
előadó bíró